

T.C.
YARGITAY
3. HUKUK DAİRESİ
BAŞKANLIĞI

ESAS NO : 2014/11238

KARAR NO : 2015/9711

Y A R G I T A Y İ L A M I

İNCELENEN KARARIN

MAHKEMESİ : BAKIRKÖY 5. ASLİYE HUKUK MAHKEMESİ
TARİHİ : 19/12/2013
NUMARASI : 2012/272-2013/725
DAVACI : BOĞAZIÇI ELEKTRİK DAĞITIM ANONİM ŞİRKETİ
VEK.AV.SONGÜL SARI
DAVALI : CUMHURİYETÇİ EĞİTİM VE KÜLTÜR MERKEZİ (CEM)
VAKFI VEK.AV.ERHAN ASLANER

Taraflar arasındaki itirazın iptali davasının mahkemece yapılan yargılaması sonucunda, davanın kabulüne yönelik olarak vcrilen hükmün, süresi içinde davalı vekili tarafından temyiz edilmesi üzerine; temyiz dilekçesinin kabulüne karar verildikten sonra, dosya içerisindeki kağıtlar okunup gereği düşünöldü:

Y A R G I T A Y K A R A R I

Davacı vekili dilekçesinde; Davalı Cumhuriyetçi Eğitim ve Kültür Merkezi (CEM) Vakfı'nın müvekkili kurumun 5415074 tesisat nolu sayacından elektrik kullandığını, davalı vakfın 05.01.2007 ile 19.12.2007 tarihleri arasında kullanmış olduğu elektrik için davacı kurum tarafından toplam 10 adet elektrik faturası tahakkuk ettirildiğini, davalı Cem Vakfı tarafından ödenmeyen bu faturalar için Bakırköy 11. İcra Müdürlüğünün 2009/1132 Esas sayılı takip dosyası ile aleyhine icra takibi yapıldığını, davalının ödeme emrine elektrik faturası tahakkuk ettirilen yerin bir ibadethane ve kamu hizmeti görölen bir yer olduğu için elektrik kullanım bedeli talep edilemeyeceğı itirazında bulunması üzerine takibin durduğunu belirterek, davalı kurumun borca, işlemiş faize ve borcun tüm ferilerine yapmış olduğu haksız ve kötü niyetli itirazının iptaline ve takibin devamına karar verilmesini talep ve dava etmiştir.

Davalı vekili, müvekkili vakfın faaliyet gösterdiği Zafer Mah. Ahmet Yesevi Cad. No. 290 Bahçelievler/İstanbul adresindeki binada müvekkil vakfın faaliyet gösterdiği bina olduğunu, binada ayrıca Alevi yurttaşların cem ibadetlerini yaptığı bir Cem salonu, cenaze hizmetlerinin yürütöldüğü bir salon ve morg, yoksul insanlara yemek verilen büyük bir aşevi, kütüphane ve konferans salonunun mevcut olduğunu, binadaki ana faaliyetin cem ibadeti olup, Cemevine ve aşevine ücretsiz girilmekte olup, herkese açık olduğunu, Cemevlerinin Alevi-İslam anlayışındaki yurttaşların ibadet şekli olup, bu ibadetin yüzyıllardan beri süre geldiğini, 5784 sayılı yasanın geçici 17. maddesinin 3. fıkrasına göre toplumun ibadetine açılmış ve ücretsiz girilen yerlerin aydınlanma giderlerinin Diyanet bütçesinden karşılanması gerektiğinden öncelikle, söz konusu binada keşif yapılarak Cemevi, cenaze hizmetleri bölümü ve aşevi olup olmadığı konusunda keşif yapılarak, elektrik borcunun Diyanet İşleri Başkanlığı bütçesinden karşılanması gerektiğinden bahisle davanın reddine karar verilmesini bildirmiştir.

ESAS NO : 2014/11238
KARAR NO : 2015/9711

Yerel mahkemece yapılan yargılama neticesinde; davacının davasının kabulü ile davalının Bakırköy 11.İcra Müdürlüğü'nün 2009/1132 Esas sayılı icra takip dosyasına vaki itirazının iptali ile takibin devamına, davacı tarafın yerinde görülmeyen icra inkar tazminat talebinin reddine karar verilmiş; hüküm, davalı vekili tarafından cemevlerinin ibadethane kapsamında kaldığından, bu giderin 16.07.2008 tarih, 26948 Sayılı Resmi Gazetede 5784 sayılı Kanunun gecici 17. maddesinin 3. fıkrası ilgi tutularak hüküm temyiz edilmiştir.

Somut uyuşmazlıkta, ilk etapda açıklığa kavuşturulması gereken olgu, cemevlerinin statüsü ve ibadethane kapsamında değerlendirmeye alınıp alınmayacağı hususudur.

Bu konuda ülkemizdeki mevzuat incelendiğinde, başta Anayasamızın 90. maddesinin bir ve sonuncu fıkraları;

"Türkiye Cumhuriyeti adına yabancı devletlerle ve milletlerarası kuruluşlarla yapılacak andlaşmaların onaylanması, Türkiye Büyük Milet Meclisinin onaylamayı bir kanunla uygun bulmasına bağlıdır. (...)

Usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası andlaşmalar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvurulamaz. Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası andlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası andlaşma hükümleri esas alınır."

Anayasanın kanun önünde eşitlik ilkesine ilişkin 10. maddesi: "Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir."

Din ve vicdan özgürlüğüne ilişkin Anayasa'nın 24.maddesi: "Herkes, vicdan, dini inanç ve kanaat hürriyetine sahiptir. 14. madde hükümlerine aykırı olmamak şartıyla ibadet, dini ayin ve törenler serbesttir.

Kimse, ibadete, dini ayin ve törenlere katılmaya, dini inanç ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz; dini inanç ve kanaatlerinden dolayı kınanamaz ve suçlanamaz."

"Anayasa'nın 136. maddesi ise: "Genel idare içinde yer alan Diyanet İşleri Başkanlığı, laiklik ilkesi doğrultusunda, bütün siyasi görüş ve düşüncülerin dışında kalarak ve milletçe dayanışma ve bütünleşmeyi amaç edinerek, özel kanununda gösterilen görevleri yerine getirir." hükümlerini içermektedir.

Bakanlar Kurulu'nun 2/1958 sayılı Kararında; Bakanlar Kurulu tarafından 18 Şubat 1935 tarihinde kabul edilen, "Bazı Kisvelerin Giyilemeyeceğine Dair Kanunun Uygulanmasına İlişkin Nizamnamenin 3.maddesi ibadethaneyi şu şekilde tanımlamaktadır: "Mabetler, her din ibadetine mahsus ve usule uygun olarak teessüs etmiş olan kapalı mekânlardır."

Türk hukukunda, "mabet veya ibadethane" statüsü elde edilmesine ilişkin özel bir usul düzenlenmemiştir. Uygulamada, yukarıda anılan Nizamname, bir dine özgü ibadetler ile ibadethane arasında bir bağ kurduğu şeklinde yorumlanmaktadır.

Bu konuya ilişkin metinlerde, yalnızca camiler, kiliseler ve sinagoglar (ve mescitler, küçük mahalle camileri), açıkça, sırasıyla Müslümanlık, Hristiyanlık ve Musevilik dinlerinin ibadethaneleri olarak kabul edilmektedirler. İbadethane nitelendirmesinin hukuk düzeni açısından pek çok önemli sonucu bulunmaktadır: Her şeyden önce, ibadethaneler birçok vergi ve harçtan muaf tutulmaktadır. Buna ek olarak, elektrik faturaları Diyanet İşleri Başkanlığı'nın ödeneği ile karşılanmaktadır. Nihayet imar planları yapılırken bazı yerler, inşaatı birtakım koşullara tabi olan ibadethanelere tahsis edilmektedir.

./..

ESAS NO : 2014/11238

KARAR NO : 2015/9711

Resmi Gazete’de 23 Mayıs 2002 tarihinde yayımlanan ve Bakanlar Kurulu tarafından kabul edilen, 2002/4100 sayılı kararın somut olayla ilgili kısımları aşağıdaki gibidir:

Madde 2

“Aşağıda belirtilen [elektrik abone grubunda yer alan (kişi ya da kurumlar, bu Kararın 3üncü maddesinde belirtilen koşullar çerçevesinde 4736 sayılı Kanunun 1inci maddesinin birinci fıkrası hükmünden muaftır:

(...)

e) Hayır kurumları, dernekler, vakıflar, müzeler, resmi okullar (...),

f) İbadethaneler (camiler, mescitler, kiliseler, havra ve sinagoglar) (...).

Madde 3

Bu kararın 2inci maddesinde belirtilen abone gruplarına uygulanacak tarifeler aşağıdaki usullere göre belirlenir:

(...)

e) Hayır kurumları, dernekler, vakıflar, müzeler, resmi okullar (...) abone grubu için, adı geçen gruba uygulanan ortalama satış fiyatı ile mesken abone grubuna uygulanan aylık ortalama satış fiyatı arasındaki fark kilowatt-saat başına 15 TL’yi geçemez (...)

f) (...) ibadethanelerin elektrik enerjisi yıllık giderleri de Diyanet İşleri Başkanlığının takip eden yılı bütçesine konulacak ödeneklerden sağlanır (...).”

19 Ocak 2002 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanan 4736 sayılı Kanun’un 1. maddesinin 1. fıkrası uyarınca, bazı kamu kuruluşlarının, elektrik faturası ödeme muafiyetinden faydalanmaları mümkün değildir.

5784 sayılı yasanın geçici 17. maddesinin 3. fıkrası: "Güvenlik amacıyla yapılan sınır aydınlatmalarına ait tüketim giderleri, İçişleri Bakanlığı bütçesine konulacak ödenekten, toplumun ibadetine açılmış ve ücretsiz girilen ibadethanelere ilişkin aydınlatma giderleri ise Diyanet İşleri Başkanlığı bütçesine konulacak ödenekten karşılanır."

Ülkemizde imzaladığı Uluslararası Sözleşmelere bakıldığında, Avrupa İnsan Hakları Sözleşme’nin 14. maddesinde:

“(…) Sözleşme’de tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanma, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasal veya diğer kanaatler, ulusal veya toplumsal köken, ulusal bir azınlığa aidiyet, servet, doğum başta olmak üzere herhangi başka bir duruma dayalı hiçbir ayrımcılık gözetilmeksizin sağlanmalıdır.”

Sözleşme’nin 9. maddesinde:

“1. Herkes düşünce, vicdan ve din özgürlüğüne sahiptir; bu hak, din veya inanç değiştirme özgürlüğü ile tek başına veya topluca, kamuya açık veya kapalı ibadet, öğretim, uygulama ve ayin yapmak suretiyle dinini veya inancını açıklama özgürlüğünü de içerir.

2. Din veya inancını açıklama özgürlüğü, sadece yasayla öngörülen ve demokratik bir toplumda kamu güvenliğinin, kamu düzeninin, genel sağlık veya ahlakın ya da başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için gerekli sınırlamalara tabi tutulabilir.” düzenlemelerine yer verilmiştir.

Davalı, faaliyette bulunduğu binada, Alevi yurttaşların cem ibadetini yaptığını, Cem salonu, morg, yoksul insanlara yemek verilen aşevi, kütüphane ve konferans salonun mevcut olduğunu, Cemin, Alevi-İslam anlayışındaki yurttaşların ibadet şekli olduğunu, binadaki ana faaliyetin cem ibadeti olduğunu ileri sürmektedir.

./..

ESAS NO : 2014/11238

KARAR NO : 2015/9711

Cemevi, Alevi-İslam inanışına sahip yurttaşlarımızın öteden beri cem ibadetini yaptıkları mekanın adıdır. "Cem kelimesi, Arapça'da "toplanma" anlamına gelmekte ve dini, törensel ve ritüel uygulamalarının tümünü kapsamaktadır." Tüm alevi toplumunca kabul gören cemevleri, Alevi-İslam inancına sahip yurttaşların ibadet mekanıdır. Bu ibadet şekli Anadolu'da yüzyıllardan beri böyle süre gelmiş, Aleviler inançlarını bu şekilde devam ettirmişlerdir. "Öncelikle, bir mekanın ibadet yeri sayılıp sayılmamasının münhasıran o inanca tabi insanların taktirinde bulunmalıdır." Alevi inancına mensup insanların inanç ve ibadet merkezlerinin cemevleri olduğu, Alevilerle birlikte tüm toplum kesimleri tarafından kabul edilmiş bir olgu ve gerçekliktir. Cemevlerinin bir ibadet merkezi olduğu, Anadolu Alevilerinin gelenek ve kültürlerini yaşatmak ve geliştirmek üzere kurulduğu tartışma konusu olmaktan uzaktır." Alevilik, Orta Asya'da ortaya çıkmış ancak büyük ölçüde Anadolu'da gelişmiştir. İki önemli tasavvufçu olan Hoca Ahmet Yesevi (12 yüzyıl) ve Hacı Bekteşi Veli (14. Yüzyıl), bu dini hareketin ortaya çıkmasında oldukça etkili olmuş, kaynağını Türk toplumu ve tarihinden almıştır."

Alevilik ve alevilerle ilgili sorunlar ülkemizde ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinde yargılama konusu olmuştur (Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 2014/7 - 1038 E, 2014/990 K. sayılı 03/12/2014 günlü kararı, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Hasan ve Eylem Zengin Davası- Türkiye Başvuru No. 1448/04, Cumhuriyetçi Eğitim ve Kültür Merkezi Vakfı/ Türkiye Davası Başvuru No: 32093/10). Nitekim, Cumhuriyetçi Eğitim ve Kültür Merkezi Vakfı/ Türkiye Davası Başvuru No:32093/10 olan dava, somut olayla birebir örtüşmektedir. Her iki davanın tarafları aynı olup, konuları benzerdir. Bu davada Ülkemizin, İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşmenin 9 ve 14. maddelerini ihlal ettiğine hükmedilmiştir.

Tüm bu maddeler ve özellikle Uluslararası Sözleşme hükümleri ile birlikte normatif düzenlemeler kapsamında hukuki olgulara göre; cemevlerinin ibadethane kapsamında değerlendirilmesi gerektiği Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 9 ve 14. maddelerine aykırı olduğunu bildirir Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin Cumhuriyetçi Eğitim ve Kültür Merkezi Vakfı Davası Başvuru No:32093/10 kararı da dikkate alınarak, davalı vakıfta, alanında uzman bilirkişi marifetiyle keşif yapılarak; sözkonusu vakfın ibadethane kapsamında değerlendirilecek bu bölüme ait aydınlatma giderleri tam olarak tespit edilmeli ve sonucuna göre hüküm kurulması gerekir. Bu yönde bir araştırma ve inceleme yapılmaksızın davanın kabulü usul ve yasaya aykırı olup, bozmayı gerektirmiştir.

SONUÇ: Yukarıda açıklanan esaslar gözönünde tutulmaksızın yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsiz, temyiz itirazları bu nedenlerle yerinde olduğundan kabulü ile hükmün HUMK.nun 428.maddesi gereğince BOZULMASINA ve peşin alınan temyiz harcının istek halinde temyiz edene iadesine, 28.05.2015 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

Başkan	Üye	Üye	Üye	Üye
A. ÖZÇELİK	R. TUNÇ	A. CAN	M. KAYA	E. ATEŞ

Katip: Ş.A

Karşılaştırıldı: